

© Wereldjournalisten.nl.

[B] ALLOCHTONEN IN BEELD. TWEE BIJDAGEN AAN EEN ANDERE BEELDVORMING

Roanne van Voorsts in 2010 verschenen studie naar allochtone jongeren in Nederland opent met een anekdote waarin de titeluitspraak “jullie zijn gewoon anders als ons” wordt gedaan. Tijdens een goedbedoelde multiculturele contactdag voor jongeren is dit het commentaar van een weinig geïnteresseerde deelnemer die daar eigenlijk alleen is wegens het gratis eten en drinken en de beloofde studiepunten. Uit de verzuchting spreekt een gelaten irritatie die de succesverwachtingen van het initiatief behoorlijk tempert. In de context van het stevig gepolariseerde debat over de multiculturele samenleving maakt de uitspraak een negatieve indruk, terwijl de feitelijke inhoud eigenlijk niet zo verontrustend is. Of misschien beter: niet hoeft te zijn. Wat spreekt er tenslotte tegen verschil?

De boosdoener blijkt het veelgebruikte maar – zoals Van Voorsts studie duidelijk maakt – ook erg vage concept ‘integratie’, het vermeende toverwoord voor succesvol multicultureel samenleven in Nederland. Als je de bovenstem in het huidige debat mag geloven, is integratie de oplossing voor al onze zorgen. Minderheidsgroepen, aldus de teneur, passen zich onvoldoende aan, tonen te weinig interesse in de cultuur van hun nieuwe thuis, en zonderen zich te

veel af in etnische subculturen. Tot grote verontrusting geldt dit voor jongeren evengoed als voor de eerste generaties nieuwkomers.

In *Jullie zijn anders als ons. Jong en allochtoon in Nederland* doet Van Voorst een geslaagde poging om dit beeld te nuanceren zonder de daadwerkelijke problemen te negeren. Niet alleen bekijkt ze in hoeverre specifieke groepen allochtone jongeren “naar behoren” functioneren en zich al dan niet thuis voelen in de Nederlandse samenleving, tevens werpt ze een kritische blik op de ideeën die gebruikt worden om het (uitblijvende) succes van de multiculturele samenleving te verklaren. Is falende integratie een consequentie van het inadequate Nederlandse onderwijssysteem, staan culturele en religieuze verschillen een inclusief wij-gevoel in de weg of zijn het sociaaleconomische factoren die de achterstandspositie van allochtone jongeren op verschillende terreinen verklaren?

In haar bespreking van negen etnisch verschillende groepen jongeren neemt Van Voorst deze en andere verklarende theorieën in overweging en toetst zij de toepasbaarheid en relevantie van de opvattingen voor de specifieke allochtone groep. De uitkomsten blijken per groep danig te verschillen. Wat *Jullie zijn anders als ons* bovenal duidelijk maakt, is dat het “ons” uit de titel geenszins verwijst naar een homogene groep. Marokkanen, Surinamers, Chinezen, Molukkers en

Polen: hoewel ze allemaal gevangen zitten in dat ene label “allochtoon”, verschilt hun migratiehistorische, culturele en sociale achtergrond te zeer om hen over één kam te scheren.

Bijzonder is dat Van Voorst in haar boek ook de jongeren zelf aan het woord laat. Dit lijkt heel gewoon en vanzelfsprekend, maar wie de debatten over het vermeende falen van de multiculturele samenleving enigszins volgt, weet dat dit niet het geval is.

De meeste studies blijven steken in een betoog over “de allochtone Ander.” Ook de “jullie” uit Van Voorsts titel, autochtone Nederlanders, komen uitgebreid aan de orde. Zo is het eerste hoofdstuk – ‘Autochtonen: vrijheid, alcohol, hagelslag’ – gewijd aan autochtone jongeren. Daarnaast duikt “de Nederlander” in ieder hoofdstuk indirect op als de dominante groep die allochtone jongeren uitsluit en waartegen ze zich dan ook afzetten. De ondervraagde allochtone jongeren (de Polen uitgezonderd) blijken behoorlijk eensgezind in hun kritische en maar zelden positieve indruk van deze Nederlander: tegenover een enthousiast beeld van hun herkomstculturen plaatsen ze een beeld van respectloze, in hun liberaliteit doorgeslagen en in de sociale omgang kille meerderheidsgroep.

Hoewel dit beeld zeker niet uit het niets komt, is het gezien de opzet van het boek jammer dat ook hier niet iets meer nuance wordt aangebracht. De vraag naar de relaties tussen de allochtone jongeren onderling had de eenzijdige wij-jullie-oppositie bijvoorbeeld enigszins kunnen relativeren. Multicultureel samenleven betreft tenslotte ook contacten tussen de allochtone groepen onderling.

Met haar aanpak doet Van Voorst datgene waarvoor Kathleen De Ridder pleit in haar studie *De witte media. Of waarom ‘allochtonen’ altijd slecht nieuws zijn* (eveneens in 2010 verschenen): Van Voorst laat allochtone jongeren aan het woord en biedt zo een ander, ongebruikelijk perspectief op de multiculturele samenleving. Het werk zou dan ook niet misstaan in het rijtje goede voorbeelden waarmee De Ridder haar geëngageerde betoog voor multiculturele media in Vlaanderen lardeert. Zij laat zien dat ondanks veelbelovende proefprojecten de ‘multiculturalisering’ van de Vlaamse media – zowel op het gebied van personeelsbeleid als programma-inhoudelijk – maar niet van de grond komt. Berichtgeving over de multiculturele samenleving blijft eenzijdig of achterwege, allochtone personages op televisie zijn

nog altijd vreemde eenden in de bijt en het maken van radioprogramma’s voor een etnisch divers publiek geldt nog altijd als gettojournalistiek. De Ridder probeert niet alleen te achterhalen hoe dat komt, maar wil tevens laten zien dat het ook anders kan, en hoe dat moet gebeuren. Maar daar moet dan wel een draagvlak voor zijn, en daaraan lijkt het in Vlaanderen zowel op beleidsniveau als onder programmamakers te ontbreken.

Hoewel De Ridder haar best doet om een opbouwend en enthousiasmerend betoog te houden, zakt de moed je als lezer vrij snel in de schoenen. Welhaast iedereen in het Vlaamse medialandschap lijkt de verantwoordelijkheid door te schuiven: de commerciële zenders wijzen naar de openbare, het pleidooi voor overheidsinmenging en quota van sommigen wordt door anderen tegengesproken als zijnde kunstmatig en betuttelend, en een oproep om Vlaanderens diversiteit te verbeelden geldt als inbreuk op de creatieve vrijheid en wordt terzijde geschoven als niet haalbaar vanwege een gebrek aan bekende allochtone acteurs. Dat die laatsten de kans niet krijgen om door te breken lijkt men overigens niet te willen zien.

Hoewel De Ridder duidelijk probeert niet te veel met de vinger te wijzen en naast zorgvuldig geformuleerde en terechte kritiek steeds ook de prijzenswaardige en vaak geslaagde initiatieven vermeldt, krijg je als lezer toch de indruk dat dit boek het verhaal van een jammerlijk falen vertelt. Uiteindelijk is er in de pakweg twintig jaar die De Ridder beschrijft in multicultureel opzicht weinig veranderd: de Vlaamse media blijven een bolwerk van witte journalisten, redacteurs en producenten die berichten en programma’s maken vanuit een vermeend neutraal, maar in feite wit perspectief voor een witte consument. Hun mediale representatie van Vlaanderen is en blijft ahistorisch eenzijdig. De fascinerend veelzijdige wereld die zij links laten liggen, wordt door Van Voorst in beeld gebracht.

LIESBETH MINNAARD

ROANNA VAN VOORST, *Jullie zijn anders als ons. Jong en allochtoon in Nederland*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2010, 304 p.

KATHLEEN DE RIDDER, *De witte media. Of waarom ‘allochtonen’ altijd slecht nieuws zijn*. LannooCampus, Leuven, 2010, 184 p.